

## **Orde van dienst 3 december 2017**

*Ichthuskerk, Zoetermeer*

*Lezing Jesaja 40: 1-11*

*Voorganger: ds. Jaap van den Akker*

*Thema: Ballingschap*

### **KOMEN**

- Voor de dienst oefenen we "Lied van dromen en vergezichten" (Eva's lied I, nr. 40 = Olijftakbundel 82) en "Blijf niet staren" (NLB 809 (canon))
- Welkom door de ouderling van dienst
- Aanvangslied: Psalm 103 (NLB 103: 1, 4 en 7 gemeente en 6 solo)
- Moment van stilte
- Begroeting en bemoediging
- Lied: "Zoals ik ben kom ik nabij" (Tussentijds 109)
- Kyrië (Sytze de Vries)

God, wij roepen tot U om ontferming, voor mensen die wakker liggen in de nacht,  
omdat elke toekomst ontbreekt,  
omdat alle leven zinloos lijkt,  
omdat zij hun beminde pijnlijk missen,

God, wij roepen tot U om ontferming voor mensen die wakker liggen in de nacht,

- omdat de honger hen wakker houdt,
- omdat bange dromen hen kwellen,
- omdat het verleden hen angst aanjaagt,
- omdat hun geweten hen aanklaagt,

God, wij roepen tot U om ontferming voor mensen die wakker liggen in de nacht,

- omdat de dag van morgen zo duister is,
- omdat hun lichaam pijn doet,
- omdat de zorgen niet zijn te overzien.

God, wij roepen tot U om ontferming,  
Voor al die mensen die wakker liggen in de nacht.  
Daarom roepen wij: ...

- kyrielied: "Verwacht de komst des Heren" (NLB 439: 1, 2, 3)

### **WOORD**

- Met de kinderen:

*Gebed*

## *Adventsproject*

*Inleiding: Waar word ik blij van?*

### *Adventskalender*

*projectlied: "Een boek vol verwachting": 1, 2 en 7*

- Bijbellesing: Jesaja 40: 1-11 (Nanja den Hertog)
- Lied: "De blinde ziet zijn ogen uit" (Het liefste lied van overzee, nr 13)
- **Uitleg en verkondiging**

Ballingschap.

Het volk van Israël is in ballingschap.

In het jaar 586 voor Christus komt Juda in opstand tegen keizer Nebukadnezar van het grote machtige Babylonische rijk. Al snel staat het leger van Babel voor de poorten. Jeruzalem wordt veroverd en verwoest door de Babyloniërs. Al haar inwoners en alle inwoners uit Juda, op de allerarmsten na, worden weggevoerd naar Babel. De tempel wordt verwoest, alle rijkdommen meegenomen en koning Zedekia gevangen genomen en blindgemaakt.

In Jesaja 40 is het volk nog steeds in ballingschap, maar er gloort hoop aan de horizon. Het Babylonische rijk wankelt. In 539 voor Christus worden de Babyloniërs verslagen door de Perzen en krijgen de Judeeërs toestemming terug te gaan naar Israël, en ze mogen zelfs de stadsmuur en hun tempel weer herbouwen.

Nu was die ballingschap geen ramp voor veel Judeeërs. Het is niet zo dat de gedeporteerden in erbarmelijke omstandigheden moesten leven en eendrachtig en reikhalzend verlangden naar hun land terug te mogen keren. In die 47 jaar is er een tweede generatie Judeeërs geboren. Die kennen Jeruzalem alleen uit de verhalen. De Judeeërs konden vanaf het begin in betrekkelijke vrijheid leven en werken in Babel en zo is het velen daar goed gegaan. En ook niet onbelangrijk: veel tweede generatie Judeeërs zijn met Babylonische mannen en vrouwen getrouwd. Ze waren ingeburgerd, geïntegreerd in Babel. De vraag dringt zich op: waarom zou je nog terug gaan? Niet om het in Jeruzalem beter te hebben.

De Babylonische Ballingschap was vooral een gelóófs crisis.

Met de ballingschap was de geloofswereld van Israël totaal ineengestort. Waar was hun God in die bange dagen? Die machtige grootste God van Israël die het volk ooit uit Egypte had geleid? Hoe kan het dat het heilige Jeruzalem gevallen was? Jeruzalem dat is toch dé woonplaats van God tussen de mensen. Hoe kan het dat de tempel in Jeruzalem nu geplunderd is en verwoest? Was God daarmee ook verdwenen? Was het beloofde land hun land niet meer? Die vragen zitten diep. Hoe het ze ook vergaat in Babel. Het volk weet het niet meer. Is God er nog wel? Bestaat God eigenlijk wel? Waar moeten ze nog in geloven?

En dan de vragen in de ballingschap: Waar is God nu dan? Is God met hen mee gegaan, op de verre tocht naar Babel, of niet? Onder de indruk van Babels godsdienst en cultuur vragen de ballingen zich af wat de God van het kleine, kwetsbare Israël voorstelt op het toneel van de wijde wereld. Wat stelt de God van Israël eigenlijk voor tussen de grootste tempels in Babel, en de vele machtige goden, met die van koning Nebukadnezar schijnbaar als de machtigste.

Heeft hun God het onderspit gedolven tegen al die andere goden. Of heeft hij zijn handen afgetrokken van Israël, omdat ze daar toch niet luisterden... Een geloofscrisis, daarin verkeerd het volk van Israël.

Waar is God nu? Wat hebben we aan ons geloof? Hoe is God er eigenlijk voor ons, of is God en geloof iets van vroeger. Toen de tempel, of de kerk nog in het midden stond? Die vragen, die vragen brengen de wereld van 2500 jaar geleden opeens heel dichtbij. De vertwijfeling van de ballingen, is 2500 jaar later ook onze vertwijfeling.

Dan staat er iemand op. In dit hoofdstuk. In hoofdstuk 40 van het boek Jesaja begint er een nieuwe tijd, een nieuwe profetie. Iemand uit de school van Jesaja staat op en verheft zijn stem in deze crisis. Hij wil het volk herinneren aan zijn roeping en aan zijn bestemming. Dodelijk zal het voor Israël zijn wanneer het de ballingschap als een gegeven aanvaardt en wanneer het oplost in de wereld van de volkeren als een druppel inkt in de oceaan. En in zekere zin is het ook dodelijk voor Israëls God zelf, want wie zal nog van hem spreken als Israël er verder het zwijgen toe doet?

Zo is de vraag van advent - de vraag naar Gods aanwezigheid – nu ook de vraag van Israël: Wanneer dan en vooral ook: hoe dan, Hoe zal Hij komen om zijn beleid van recht en gerechtigheid van vrede en rechtvaardigheid te voltooien?

Hoe zit dat met de God waarin wij hier in de kerk geloven? Heeft die nog betekenis in deze wereld, waarin niemand zijn stem nog lijkt te horen? Heeft hij nog betekenis voor ons? Leven wij nog met God?

Die vraag houdt ons vier weken lang bezig. En vandaag horen we daar van Jesaja een eerste antwoord op.

“Troost, troost mijn volk” roept Jesaja - of wie het ook is – het volk toe.

Duizend kilometer van Jeruzalem, aan Babels stromen. Dat is geen troostvolle mededeling van de profeet namens God. Zo van, nu is het nog ellende zo ver van huis, en van God en iedereen verlaten, maar het komt goed. Hou nog even vol... Nee het is een opdracht. Deze troost is geen doekje voor het bloeden, het is zelfs meer dan een arm om je schouder. Het is een opdracht om vertrouwen te houden. Troost is verwant aan het Engelse woord *trust*. *In God we trust* –

zoals op de dollar staat: het heeft met vertrouwen te maken. Troosten is in wezen: nieuw vertrouwen geven. Troost dat betekent vol vertrouwen vooruit kijken, durven investeren in een nieuwe toekomst.

Dat is meteen een antwoord op onze vraag: of God er nog toe doet in onze tijd in deze wereld. Ja, luidt het antwoord, want God leert ons vertrouwen houden. God geeft ons uitzicht en perspectief. God leert ons ook in een wereld die goddeloos lijkt, te kijken waar iets van God te vinden is. Iets dat oplicht in het donker. Iets dat vertelt van een andere wereld. Kwetsbaar, liefdevol.

En hoe ziet die nieuwe toekomst er uit bij Jesaja? Wat licht er bij hem op? Wat is dan zijn adventsboodschap? Nou bijvoorbeeld dat God er al die tijd, die zware moeilijke jaren in de ballingschap er steeds bij was. Hij was niet achtergebleven in Jeruzalem, of verdwenen met de val van de tempel. Nee, de God van Israël is een nabije, een aanwezige God, waar jij ook bent of heen gaat.

“Baan voor de Heer een weg door de woestijn!” Hier moet de weg geëffend worden van God, de God van Israël. God zelf zal zijn volk door de woestijn terug naar huis leiden. Want ook Hij is in de ballingschap. Ook hij is in Babel. Hij was er al die tijd bij. God de Heer bleef solidair met zijn volk, ook in de donkerste tijden. En daar, in de verlorenheid, neemt hij het initiatief van de terugkeer, de omkeer, de bekering.

“Heb vertrouwen mensen,” zegt Jesaja, “want God was er steeds bij. Ook in het donker van de ballingschap van het leven, maar hij neemt je ook bij de hand op weg naar het licht.”

Wat een hoopvolle profetie: Heb vertrouwen!

En meteen klinkt dan de tegenstem. “Ja, maar...!”

Ook daarin is in 2500 jaar maar weinig veranderd. De profetie heeft die stem meegenomen. De stem die zogenaamd nuchter en realistisch relateert. Kijk toch eens om je heen, profeet? Kijk toch eens naar de wereld dominee. Hoezo vertrouwen? Hoe kun je nu hoopvol vooruitkijken? Zoveel mensen die naamloos het leven verliezen, in oorlogen, aanslagen. Zoveel machten die met een enkele handtekening, druk op de knop of bevel het lot van duizenden onschuldige bezegelen? Zoals Nebukadnezar het lot van duizenden, miljoenen op het spel zet, zo is dat nu toch nog steeds met de Trumps en de Poetins, de Assads en de Kim Jong-uns van onze wereld?

Ja – de bijbel stopt dat niet weg.

En ook Jesaja weet hoe het werkt in de wereld en met machthebbers, maar hij laat zich er niet door leiden. Hij ziet ook iets anders op deze wereld.

De tegenstem zegt: Ja, je hebt gelijk, een mensenleven is kort. Het gras verdort en de bloem verwelkt. En de mens is als gras en hij bloeit als een veldbloem.

En toch: het woord van onze God houdt altijd stand. Ja het leven is vluchtig en hard, maar je mag weten dat dat niet het enige is. God is er ook nog. God is door geen enkele wereldmacht klein te krijgen. God komt thuis over een nieuw gebaande weg. Koninklijk in zijn verschijnen, als een veldheer, sterk en krachtig om de blokkades te overwinnen.

Een schrale troost misschien? Want hoe weet je dan dat Gods Woord eeuwigheid waarde heeft? Wat merken we van Gods macht?

Ook dat zijn terechte vragen, die Jesaja niet wegpoetst.

Want hoe uit zich dan Gods macht? Dat is in kwetsbaarheid en tederheid. Als een herder weidt hij zijn kudde; zijn arm brengt de lammeren bijeen, hij koestert ze, hij leidt ze zorgzaam.

Daar zit het antwoord op de dwingende vraag van het oude Israël en van deze adventstijd: Dáár is God te vinden.

Hij dwingt niet, hij oefent geen macht uit. Hij leidt ze als een herder. Dat is waar God te vinden is. In kwetsbaarheid en tederheid, daar waar mensen bij elkaar worden gebracht en gekoesterd. In zorgzaamheid en liefde. Zo trekt hij zijn spoor in de geschiedenis, zo baant hij de weg voor allen die het aandurven in zijn spoor te gaan.

Op die weg, daar kondigt God zich aan. Daar is iets van het licht van Kerst te vinden.

Amen

- Muzikaal intermezzo

### ANTWOORD

- Lied: "Lied van dromen en vergezichten" (Eva's lied I, nr. 40)

- Dankgebed, voorbeden, stil gebed, Onze Vader

- Mededelingen en gaven, ondertussen zingen we lied 809

*de kinderen komen terug uit de kindernevendienst*

- Adventsproject II: eerste vakje adventskalender

### GAAN

- Slotlied: "Heft op uw hoofden poorten wijd" (NLB 435)

- Zegen beantwoord met driemaal "amen"

- Lied bij het uitgaan: "Lied van volharding" (Eva's lied II, nr. 32).